

RUS NASIRDAGI ADABIY ERTAKLARNING TUZILIK TAHLILI

Xasanov Vahobiddin Shakarboy o'g'li
Ma'rufjonov Maxmudjon Burxonjon o'g'li
Xamidova Nilufarxon Akmaljon qizi
Renessans Ta'lim Universiteti

Izoh. Xalq ertaklari hikoya qilishning eng oddiy shakli hisoblanib, turli madaniyatlarga mansub ertaklar tuzilishi jihatidan tahlil qilingan. Aytish mumkinki, ertaklarning strukturaviy tahlili Proppning (1958/1968) Ertakning morfologiyasidan boshlanadi. Propp tomonidan taklif etilgan rus ertaklarining innovatsion morfologik tasnifidan so'ng, turli madaniyatlarga mansub ertaklarning struktur tipologiyasini o'rganish hikoya grammatikalarining paydo bo'lishiga olib keldi va narratologiyaning gullashiga olib keldi [4]. Biroq, ijtimoiy va psixologik hodisa sifatida hikoyaga bo'lgan qiziqish ortib borayotganligi sababli, hikoyalarning tarkibiy tahlili hujumga uchradi. Ta'kidlanishicha, hikoya tuzilishi bo'yicha tadqiqotlar turli naqshlarning qiziqarli tavsiflarini bergan bo'lsa-da, etishmayotgan narsa rasmiy naqshlarning hikoya mazmuni bilan qanday bog'liqligini tushuntirishdir. Shuning uchun, narratologik tadqiqotlar bo'yicha so'nggi ishlar tuzilmalardan tashqariga chiqadigan hikoya tahlilini talab qiladi. Ushbu maqolada xalq ertaklarining tuzilishi qaytadan tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: ertak, folklor, janr, kompozitsiya, stilistik vositalar, syujet, muallif obrazi.

Umuman olganda, ertaklar xalq og'zaki ijodining bir qismi bo'lib, uni ko'proq folklor deb atashadi. Ularni xalq ertaklari turkumlaridan biri sifatida tasniflash mumkin. Ko'pgina folklorshunoslar xalq og'zaki ijodidagi asosiy hikoyachilik janrlari sifatida mif, rivoyat va ertaklarni "qissaning jamiyat tomonidan qanday qabul qilinishiga qarab" ko'rsatadilar. Miflar muqaddas sanalgan hikoyalar, afsonalar real voqealarning dunyoviy bayoni, xalq ertaklari esa fantastika hisoblangan hikoyalardir. Oddiy qilib aytganda, xalq ertaklari og'zaki ravishda o'tib kelgan an'anaviy hikoyadir. Madaniyat haqidagi ertaklar, odatda, uzoq yillik xalq an'alarining bir qismi sifatida saqlanib qoladi, ular madaniyatdagi xalqning hazil-mutoyiba, romantika va donoligini aks ettiradi.

Olimlar ertaklarni tuzilishi, maqsadi va mazmuniga ko'ra tadqiq qilganlar. Shakl, vazifa va maydon janrni tasniflashning uchta asosiy mezonni ekanligini inobatga olsak, ertakning hikoya tuzilishini shakl, ijtimoiy maqsadini funksiya, mazmunini maydon sifatida ko'rish mumkin. Ertaklarni o'rganishga oid adabiyotlarni kuzatar ekanmiz, to'plamdagi ertaklarning tasnifi asosan hikoyaning hikoyaviy motiviga yoki mazmuniga asoslanganligini aniqlash mumkin - masalan, Hayvonlar ertaklari, Ertaklar, Trickster ertaklari, Fenom ertaklari. , Mo'jizaviy ertaklar va boshqalar. Biroq, Martin ta'kidlaganidek, ertakning mavzusi yoki mazmuniga asoslangan bunday tematik turkumlash mezon tanlashda nomuvofiqlik tufayli ba'zi muammolarni keltirib chiqarishi mumkin. Misol uchun, hayvonlar haqidagi ertak mavzusi mo'jizaviy ertak mavzusi bilan bir xil bo'lishi mumkin va

hayvonlar mo'jizaviy ertakda hikoya qiluvchi rollarni o'ynashi mumkin, deb bahslashish mumkin.

Boshqa tomondan, ertaklarning strukturaviy tahlilga asoslangan tasniflari ham tanqididan chetda qolmaydi. Aytish mumkinki, ertaklarning strukturaviy tahlili Proppning rus ertaklarining innovatsion morfologik tasnifidan boshlangan. Proppning fikricha, ertakni uning tarkibiy qismlari va bu tarkibiy qismlarning bir-biriga va butunga munosabati bilan tasvirlash mumkin. U harakatning borishi uchun ahamiyati nuqtai nazaridan aniqlangan xarakterning harakati sifatida voqeani ertakning asosiy tarkibiy qismlari sifatida aniqlash mumkinligini ta'kidlaydi. Keyin u 115 ta rus ertaklarini o'rganishda o'ttiz bitta funktsional hodisani yoki "ertak qahramonlari nima qiladi" ni aniqlaydi. Bu o'ttiz bir voqea ertakning asosiy tarkibiy qismlari bilan bir xil ketma-ketlikda sodir bo'ladi.

Proppdan keyin Lipovetskaya kabi olimlar turli madaniyatlarga mansub ertaklarning tuzilishini o'rganadilar. Dundes "oldindan morfologiyasiz qat'iy tipologiya bo'lishi mumkin emas" deb ta'kidlaydi va Shimoliy Amerika hind ertaklarining struktur tipologiyasini o'rganadi. Ertaklarning rasmiy tahlilini insonning o'ziga xos xatti-harakati va tafakkurini tushunish vositasi sifatida taqdim etgan holda, uning Afrika xalq ertaklarini o'rganishi do'stlik munosabatlarining paydo bo'lishi va uzilishi turli xil ertaklar sodir bo'ladigan tizimli ramka bo'lib xizmat qilishini yoritadi. bu madaniyatda [1].

Xuddi shu tarzda, Ovchinnikova L.V. ertak epizodlarini tahlil qilish va tasniflashning rasmiy modelini qurishga harakat qiladi va frantsuz ertaklarining morfologiyasini taklif qiladi. Ushbu tadqiqotlar nafaqat tipologik bayonotlar uchun, balki, ehtimol, transmadaniy shakllar doirasidagi tarkibning madaniy belgilanishini tushunish uchun ham tizimli tahlilning ahamiyati va ishlatilishiga ishora qiladi [2].

Darhaqiqat, ushbu tadqiqotlarda voqealar ketma-ketligining birinchi o'ringa qo'yilishi ko'plab qiziqarli hikoya grammatikalarini keltirib chiqardi va shuningdek, narratologiya deb ataladigan rivoyat tuzilmalarining gullab-yashnashiga olib keldi. Biroq, hikoyaga faqat rasmiy adabiy yoki tarixiy janr sifatida emas, balki ijtimoiy va psixologik hodisa sifatida qiziqish ortib borayotganligi sababli, hikoyalarni tizimli tahlil qilish nazariyalari va amaliyotlari hujumga uchradi va ko'pincha ularni qidirishda mazmuni e'tiborsiz qoldirishda ayblanadi. shakl.

Ta'kidlanishicha, turli usullardan foydalangan holda hikoya tuzilishi bo'yicha tadqiqotlar turli naqshlarning turli xil tavsiflarini bergan bo'lsa-da, aksariyat modellarda rasmiy naqshlarning hikoya mazmuni bilan qanday bog'liqligi haqida tushuntirish yo'q. Shunday qilib, poststrukturalistik qissashunoslik qisqa hikoyalar mohiyatini aniqlash va tushuntirishda janrning qolgan ikki jihatini - funktsiya va maydonni o'z ichiga olishga harakat qildi.

Brewer va Lixtenshteyn tarixni uning funktsiyasi asosida tushunib, torroq nuqtai nazarga ega bo'lib, "hikoyalar asosiy diskursiv kuchi o'yin-kulgi bo'lgan hikoyalar kichik sinfidir" deb ta'kidlaydilar. Biroq, V. Suteev ta'kidlaganidek, bunday bayonotlar tarixning ko'p qirrali xususiyatini yo'qotadi, chunki turli xil hikoyalarning ijtimoiy maqsadlari bir-biridan farq qiladi [3]. O'yin-kulgidan tashqari boshqa funktsiyalarni bajaradigan ko'plab hikoyalar mavjudligiga shubha yo'q. Hikoyalarning boshqa vazifalari shaxsiy ijtimoiy

muammolarni hal qilish va shaxsiy tajribalarni umumlashtirish va qayta tashkil etish bo'lishi mumkin; ijtimoiy o'ziga xoslik va ijtimoiy munosabatlar, ijtimoiy ierarxiya va hissiy aloqalarni o'rnatish; tashkilot a'zolarini tarbiyalash, ishontirish, ogohlantirish, ishontirish, oqlash, tushuntirish va tasalli berish.

A. N. Tolstoyning badiiy asari folklor-mifologik "ramka" ga kiritilgan: uning "To'liq asarlari" yozuvchi "butparast" laqabini olgan "Quyoshli qo'shiqlar" qo'shiqlari to'plami bilan ochiladi va muallifning so'nggi asosiy yo'nalishi. afsuski, tugallanmagan loyiha - bu xalq ertaklari "to'plami". Lirik to'plamlar nashr etilgandan so'ng, o'quvchilar birinchi marta 1910 yilda Sankt-Peterburgdagi "Jamoat manfaati" nashriyoti tomonidan nashr etilgan "Magpie ertaklari" tsikli bilan tanishdilar.

"Magpie Tales" muallif tomonidan turli to'plamlar uchun ko'p marta qayta ko'rib chiqilgan. "To'liq asarlar"da sharhlar mualliflari "1923 yilda GIZ A.Tolstoyning "Muhabbat afsuni" umumiy nomi ostida ertak va she'rlar to'plamini nashr etganida, yozuvchi yana perini katta qayta ishlashga kirishganini ta'kidlaydi. ertaklar va ertaklarni ikki davrga ajratdi: birinchisi - "Suv parilari" ertaklari" va ikkinchisi - aslida "Magpie ertaklari". Birinchisi ertak deb ataladigan narsalarni, ikkinchisi hayvonlar haqidagi ertaklarni va bir nechta ertaklarni birlashtiradi" [13, p. 629].

Ushbu tadqiqot ertak syujetlarini farqlash uchun asos bo'lgan dominant folklor janrini aniqlash va tuzatishga bag'ishlangan. "Suv parisi ertaklari" siklini tashkil etuvchi o'n ikkita ertakni shartli ravishda "sehrlil" deb atash mumkin - faqat "Magpie ertaklari" bilan birinchi yuzaki taqqoslashda: birinchi tsiklda slavyan panteonidagi "jinlar" qahramonlari mavjud. mifologiya, ikkinchisida hayvonlar haqidagi ertak qahramonlarining o'zgarmas tarkibi mavjud. "Suv parisi ertaklari" matnlari bilan yaqindan tanishish - xarakterlar tizimini, syujet modellarini, vaqt va makon xususiyatlari, asosiy motivlarni tahlil qilish - tsiklni shakllantiruvchi "matritsa" folklor-mifologik janrini ochib beradi.

A. N. Tolstoy o'zining "Avtobiografiya" asaridagi dastlabki asarini sharhlar ekan, shunday tushuntiradi: "Menga birinchi navbatda biz asosiy tamoyillarni - er va quyoshni tushunishimiz kerak edi. Va majoziy, sodda va kuchli xalq tili orqali ularning go'zalligiga kirib borib, nima ha va nima emasligini o'zim uchun tasdiqlang va keyin yer va quyoshni tushunmasdan tushunishim mumkin bo'lmagan odamga murojaat qiling. . Bu, ehtimol, ongsiz ravishda tanlangan yo'l to'g'ri yoki yo'qmi, keyinroq ko'rsatiladi. Ertaklar yerga bag'ishlangan; quyoshga she'rlar" [O'sha o'sha, b. 620].

"Suv parisi ertaklari" tabiat ruhlari (leshy, merman, suv parisi, kikimor, dala o'ti), uy ruhlari (qo'ng'irchoq, barnyard, anchutka) va shayton (jodugar) haqida hikoya qiladi; Qahramonlarning o'xshash tarkibi folklor nasrining maxsus janri - xalq xurofot hikoyasiga xosdir. Faqatgina istisno - bu "Suv parisi ertaklari" tsikliga tegishli bo'lgan "Tit" ertaki juda shartli. "Tit" "Magpie ertaklari" birinchi nashr etilganidan sakkiz yil o'tgach yozilgan va muallif tomonidan bir nechta hikoyalar va ertaklar to'plamlariga kiritilgan ("Obsessiya" to'plami (1917-1918), "Yovvoyi dala" to'plami (1923) va "Sevgi afsuni" to'plami (1923) va tsiklga faqat A. N. Tolstoyning "To'liq asarlari" ga kiritilgan [8] va keyingi ko'p jildli nashrlarda alohida nashr etilgan (1958; 1972; 1983). Bu ertakda biron bir mifologik xarakter yo'q, iblis mavjudot bilan uchrashish uchun hech qanday sabab yo'q. Janr nuqtai nazaridan,

"Tit" masal bo'lishga intiladi. Hikoyaning markazida hayotiy pozitsiyaning ma'lum bir turi - axloqiy pozitsiya yotadi: malika ona o'g'li uchun uch marta jonini fido qiladi. Ertakning bosh qahramoni "badiiy kuzatish ob'ekti sifatida emas, balki axloqiy tanlov mavzusi sifatida" paydo bo'ladi. 305]. Bizning fikrimizcha, aynan ertakning janr matritsasining "tushib ketishi" "Titmouse" ertakining begonaligini, uning "Suv parisi ertaklari" sikli bilan tematik nomuvofiqligini va intonatsion dissonansini tushuntiradi.

"Suv parisi ertaklari"ning folklor va mifologik "genomi" og'zaki ertak bo'lmagan nasrdir. Xalq ertaki o'zining asosiy mohiyatiga ko'ra qasddan uydirma, fantaziyaga qaratilgan - "Bu butun ertak - endi yolg'on gapira olmaysiz." Rus og'zaki ertak bo'lmagan nasrining janr korpusi tarixiy an'analar, afsonalar, byvalshchina, bylichkildan iborat bo'lib, ular syujetning ishonchliligiga, hikoyaning haqiqatiga urg'u berish bilan birlashtirilgan.

Rus folklorida bu afsona bilan eng chambarchas bog'liq bo'lgan og'zaki xalq ertak bo'lmagan nasridir - mifologik dunyoqarash, xalq nasroniy-butparast "ikki tomonlama e'tiqod", "o'z", "madaniy" makon o'rtasidagi munosabatlarni ochib beradi. "begona" "tabiiy" boshqa dunyo. "Rus odami tipida, - deb yozadi N.A. Berdyaev, "ikki element har doim to'qnashadi - ibtidoiy, tabiiy butparastlik, cheksiz rus erining o'z-o'zidan paydo bo'lishi va Vizantiyadan olingan pravoslav asketizm, boshqa dunyoga intilish. Rus erining bepoyonligi, chegara va chegaralarning yo'qligi rus qalbining tuzilishida ifodalangan" [2, p. 8]. Agar ertakda "uzoqlar saltanati" mo'jizalar makoniga ega bo'lsa, mifologik nasrda "o'zga olam" dahshat makonidir.

Hikoyaning umumiy ohangi, personajlarning vazifalari, o'zgarmas mifologik motivlar, xronotop xususiyatlari, ramziy atributlar va syujet sxemasining takrorlanishi janrni tashkil etuvchi og'zaki mifologik ertak bo'lmagan nasriy ikki janrni ajratish imkonini beradi. sikl doirasi - bylichka va byvalshchina, bu janrlar chtonik vakillar bilan munosabatlar haqidagi xalq g'oyalarini o'zida mujassam etgan pastki mifologiya.

L. N. Vinogradova [3], M. N. Vlasova [4], E. S. Efimova [6] tomonidan monografik tadqiqotlar ertakning turli janr tomonlarini - asosiy syujet sxemalarini, motivlarning asosiy to'plamini, personajlarning genezisi va tipologiyasini, hikoyani o'rganishga bag'ishlangan. tuzilishi.], E. E. Levkieskaya [9], M. V. Reyli [12] va boshqalar.

Hikoyaning syujet o'zagi u yoki bu "ustoz ruh" timsolida gavdalangan shayton kuchiga ega bo'lgan odamning uchrashuvidir. Syujet va qahramonlar tarkibining o'ziga xosligi ertak bo'lmagan nasrning ushbu turining asosiy nomini aniqladi - "xalq xurofot hikoyasi". Bylichka va byvalshchina o'rtasidagi farq faqat hikoya jihatida yotadi. Asosiy janr xususiyati "farqlash" - taqdimot istiqboli: ertak birinchi shaxsda jin maxluqi bilan uchrashuv haqida hikoya qiladi, guvohlikning bevositaligi "memorat" atamasi bilan ifodalanadi, byvalshchina uchrashuv syujetini belgilaydi. uchinchi shaxsdan kelib chiqqan va folklorshunoslar tomonidan xurofiy "fabulat" sifatida ta'riflangan. Bunday janr farqi nuqtai nazaridan, har qanday adabiy ertak byvalshchinaga yaqinroq bo'lib chiqadi, chunki u muallifning taqdimotini nazarda tutadi. Muallif-rivoyatchining matn mazmuniga munosabatining pragmatik kategoriyasi tadqiqot ob'ektlaridan biriga aylanadi.

Bylichka va byvalshchina dahshatli poetika bilan birlashtirilgan. V. Ya. Propp xalq xurofot nasrini tavsiflab, shunday yozadi: "Bular xalq demonologiyasini aks ettiruvchi hikoyalardir. Ko'pgina hollarda, bu qo'rqinchli hikoyalar: goblin, suv parilari, jigarranglar, o'liklar, arvohlar, qasamyod qilingan xazinalar haqida" [11, p. 51]. Xalq og'zaki ijodida birinchi bo'lib bylichka va byvalshchina janrlarini farqlagan folklorshunos E.V.Pomerantseva "bylichka mazmuni sirini va fojiali yakunlanishini, uning dahshatli tush va tushga yaqinligini" qayd etadi [10, s. 53]. Birinchi xalq mifologik hikoyalari to'plamining muallifi-tuzuvchisi V.P.Zinovyev by-lichkada "tinglovchiga dahshatli, g'ayrioddiy poetik ta'sir kuchi" deb ta'kidlaydi. 382].

"Suv parisi ertaklari" nomlari folklor tasniflagichlaridagi mifologik belgilar ro'yxatiga o'xshaydi: "Mermaid", "Witcher", "Merman", "Kikimora", "Yovvoyi tovuq", "Dala Viktor". Tsiklda "matnning kuchli pozitsiyasida" bo'lgan harakat ishtirokchilaridan tashqari, iblis qahramonlari - madaniy va tabiiy makonning "ustoz ruhlari" sifatida goblin, jigarrang, ovinnik, jij, igoshi va anchutka mavjud. [8].

Doston va ertak o'rtasidagi asosiy "syujet" farqlaridan biri bu voqealarning fojiali oqibati, baxtsiz yakun bo'lib, bu hikoyaning ma'yus muhitini yanada kuchaytiradi. A. N. Tolstoyning ertaklarida bu holat butun tsiklga "Suv parisi" nomini bergan birinchi ertakga to'g'ri keladi, u alacakaranlik "ohangini" belgilaydi va tsiklning mavzusini belgilaydi. Farishtalar go'zalligi va suv parisining bolalarcha baxtli tabassumiga aldangan keksa bobo uchta epizodda bu dunyo bilan aloqasini buzadi va o'zi o'ladi: "... va suv parisi keksa boboning qalbini tishlari bilan tishlab oldi" u tishladi. <...> Va suv parisi barmoqlarini qovurg'alar ostiga qo'ydi, ularni yoyib, yana tishlari bilan ushladi. Bobo baqirdi va tik qirg'oqdan hovuzga yiqildi" [13, b. 153]. Ertakning dahshatli yakuni - bu hikoyaning syujeti "o'zagi" uchun amalga oshirilgan metafora.

Mifologik ong ikkilik qarama-qarshiliklarga asoslangan bo'lib, "matritsa" dominant asosiy qarama-qarshilik "kosmos / betartiblik" dir. Asosiy qarama-qarshilik "biz" va "begona" kabi kun va tun, uy va o'rmon qarama-qarshiligida mujassamlangan makon va vaqtning mifologik tuyg'usini shakllantiradi.

"Suv parisi ertaklarida" ertaklarning asosiy qismida bo'lgani kabi, voqealar kechasi yoki kechqurun sodir bo'ladi: yarim tunning "osta" soatida "Suv parisi" qahramoni daryoga boradi, ertak qahramoni " Vodyanoy" "kechqurun uyga, yo'l esa o'rmonga qaytishga" tayyorlanmoqda. 158]; "Kikimora" ertakining tipik syujeti ("Bir kechada Morya pechka ustida uxlay olmay yotardi. U boshini osgancha ko'rdi" [o'sha yerda]), "Yerda qorong'ulik va qorong'ulik" "Jodugar", "Otxona va issiqda qorong'i. xarakter haqida aytilganlarning tor doirasiga kiradi.

Shu bilan birga, folklor asosiga nisbatan matndagi personajning vazifasi qisman o'zgaradi. Badiiy matndagi folklor asliyatidagi o'zgarishlar tizimli xarakterga ega - personajlar semantikasidan tortib to intonatsion xususiyatlargacha. Bunday o'zgarishlar folklor va badiiy matnlar pragmatikasidagi farq bilan bog'liq.

Shunday qilib, xalq ertaklari o'zaro bog'liqligiga qaramay, ikkita mustaqil janr sifatida qaraladi. Umuman olganda, yozuvchi ertakning quyidagi janr xususiyatlarini aniqlash

mumkin ko'rinadi: folklor an'alariga tayanish, o'yin elementining mavjudligi, "muallif obrazi" ning mavjudligi, haqiqiy va fantastikning uyg'unligi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Акбаров О. А., Джагаспанян Р. Н., кизи Акрамова Н. А. ПРИРОДА КАК ОДИН ИЗ ОБРАЗОВ ПОЭТИЧЕСКОЙ МОДЕЛИ МИРА В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ ВМ ШУКШИНА //INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE" THE TIME OF SCIENTIFIC PROGRESS". – 2022. – Т. 1. – №. 3. – С. 62-70.

2. Nikolayevich D. R., Ermekovich A. T. ARTISTIC AND AESTHETIC FUNCTION OF THE LANDSCAPE IN SHUKSHIN'S PROSE //Gospodarka i Innowacje. – 2022. – Т. 27. – С. 108-113.

3. Аджеминова Э. Р., Джагаспанян Р. Н., Исмаилов Р. С. ФРАЗЕОЛОГИЗМЫ И ОБРАЗНЫЙ СТРОЙ ЯЗЫКА //PEDAGOGICAL SCIENCES AND TEACHING METHODS. – 2022. – Т. 2. – №. 18. – С. 121-125.

4. Давлятова Г. Н. и др. АВТОБИОГРАФИЧЕСКИЕ ЭЛЕМЕНТЫ И ТВОРЧЕСКИЕ ПОИСКИ В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ НВ ГОГОЛЯ //PEDAGOGICAL SCIENCES AND TEACHING METHODS. – 2022. – Т. 2. – №. 18. – С. 187-191.

5. Акбаров О. А., Джагаспанян Р. Н. кизи Акрамова НА ПРИРОДА КАК ОДИН ИЗ ОБРАЗОВ ПОЭТИЧЕСКОЙ МОДЕЛИ МИРА В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ ВМ ШУКШИНА //INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE" THE TIME OF SCIENTIFIC PROGRESS. – 2022. – Т. 1. – №. 3. – С. 62-70.

6. Акбаров О. А., Джагаспанян Р. Н., Исмаилов Р. С. ФУНКЦИЯ ОБРАЗА ПРИРОДЫ КАК ОБЪЕКТ ФИЛОЛОГИЧЕСКОГО ИССЛЕДОВАНИЯ //ІДЖОР О'ҚИТУВЧИ. – 2022. – Т. 2. – №. 24. – С. 195-200.

7. Джагаспанян Е. С. ИЗУЧЕНИЕ УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКОГО МАТЕРИАЛА В ОБЛАСТИ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ //Новости образования: исследование в XXI веке. – 2023. – Т. 1. – №. 6. – С. 561-567.

8. Lipovetskiy M.N. Adabiy ertakning poetikasi. Sverdlovsk, 1992. 183 b.

9. Ovchinnikova L.V. 20-asr rus adabiy ertak. Tarix, tasnif, poetika. M., 2003. 312 b.

10. Suteev V. Ertaklar va rasmlar. M., 2002. 230 b.

11. Propp V.Ya. Folklor va voqelik. M., 1976. 375 b.